

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. XIII. Sponsus, conscius sufficientis causæ resiliendi, præfunitur
cedere jure suo, si postea sponsam carnaliter cognoscat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

rit virginitatem, quamvis occultè, nullum haberet jus exigendi Matrimonium.

Ratio est; quia in tali casu non perficiuntur sponsalia, nisi adimpletâ conditione; quare eâ deficiente, sponsalia sunt per se nulla; quid ergo mirum si ex illis sponsalibus, utpote omninò invalidis, nullum jus competat parti defectuosæ, ad exigendum Matrimonium? Loquimur ergo in casu, quo sponsalia erant completa & valida; sed tamen cum potestate recedendi, eaque dissolvendi ob conditionem, tacitè inclusam. Et verò hoc modo ordinariè sponsalia contrahuntur, non autem priori modo, ut clarum est.

241.
Cavendum est defectuoso ab omni dolo & fraude.

Pro fine, iterum Notò; cavendum esse defectuoso ab omni dolo & fraude, id est, ne positivo dolo inducat alterum ad contrahendum, alioquin nullatenus poterit exigere Matrimonium; quippe tenetur ex iustitia dolum tollere, adeòque exigendo contractum, continuat priorem injuriam. Et idem dicendum de illo, qui contraxit cum vitio pernicioso, juxta sententiam Coninck & Aliorum; quia contrahendo fecit injuriam, quam non potest tollere, nisi sponte alterum liberet à sua obligatione, ipsum restituendo in integrum. Breviter; tunc potest exigere Matrimonium, quando absque injuria contraxit sponsalia completa & valida.

Sequitur alia quæstio; utrum sponsus, conscius sufficientis causæ dissolvendi sponsalia, censetur remittere jus suum, si postea sponsam carnaliter cognoscat. Pro resolutione instituitur

CONCLUSIO. XIII.

Sponsus, conscius sufficientis causæ resiliendi, præsumitur cedere jure suo, si postea sponsam carnaliter cognoscat.

242.
Pars innocens cognitio defectuosi potest cedere jure suo verbis vel factis.

Non est dubium, quin sponsus aut sponsa, postquam devenit in notitiam defectus, seu causæ sufficientis, præcedentis aut subsequæ, dissolvendi sponsalia, possit cedere jure suo, & remittere alteri parti talem defectum, qua remissione factâ, nequit amplius rescindere sponsalia, sed tenetur contrahere Matrimonium, ubi & quando validè ac licitè poterit illud contrahere. Res per se est manifesta; quia per illam cessionem seu remissionem reddidit parti jus suum, antea in actu primo, ut sic loquar, amissum; ergo sicuti ante defectum poterat cogere illum ad servandum fidem sponsalium, ita etiam post defectum condonatum.

An copula illicita sit tale factum.

Patet quoque, hanc remissionem fieri posse tam verbis, quam factis; v. g. si adhuc tractet partem defectuosam tamquam sponsam,

ut priùs solebat eam tractare. De quo ergo hic disputatur, est; an copula, illicitè habitâ, sit tale factum, quo censetur pars innocens cedere jure suo; & remittere jus suum, quod habet ad rescindenda sponsalia; ac proinde ea ipsa redintegrare, ita ut eandem vim habeant, ac si de novo contraherentur, post habitam notitiam defectus.

Affirmat Sanchez disp. 66. n. 2. cum Aliis communiter, si tempore copulæ causa resiliendi sufficienter erat cognita; & probat exemplo conjugum, qui, conscius fornicationis, habitæ post Matrimonium, se cognoscentes, amittunt jus petendi divortium. Quod adèd verum est, ut, etiam divortio celebrato, censentur se reconciliari, & in Matrimonio perseverare teneantur, copulâ inter ipsos subsistentâ. Amittunt etiam per eam copulam jus accusandi, l. Si uxor. 1. 2. in fine, ff. ad leg. Jul. de Adult. ibi: *Aboluit enim prioris Matrimonii delicta, reducendo eam.* Et docet Gloss. cap. fin. de Adult. verb. *Fornicationis*, ibi: *Et iâ solo factò, licet non sit lata sententia de adulterio, adulterium privatur jure petendi debitum, nec alter ei tenetur reddere debitum; quia ubi nulla petitio, nulla mora, ff. de Verb. oblig. Si pupillus. Et si tunc reddidit debitum, sibi præjudicat, ut eam postea accusare non possit, 3. 2. q. 1. c. 1. 2. 3. & 4. ff. de Adult. Si uxor. §. ult.* Ergo similiter perdet sponsus eâ copulâ jus rescindendi sponsalia.

Probat 2. quia, non obstante fornicatione præcedenti, transibant antiquitus illa sponsalia in Matrimonium per copulam, eò quòd carnaliter cognoscens, omnem culpam & delictum fornicationis remittat.

Ex qua doctrina inferit Sanchez supra n. 3. idem esse dicendum, quamvis haberet sponsus voluntatem non remittendi; adhuc enim non poterit dissolvere sponsalia, sicut non potest petere divortium Matrimonii conjugum, qui, conscius fornicationis alterius, copulam habuit, licet haberet animum injuriam non remittendi; nam ea remissio non à voluntate suâ, sed ex jure ipso proficiscitur. Si autem, jam dissolutis sponsalibus, haberet copulam, non censetur sponsam reconciliari, ita ut ad sponsalia teneatur: sicut, divortio celebrato, convalescit per copulam Matrimonium: dispar enim est ratio; nam divortio factò, manebat vinculum prioris Matrimonii; dissolutis verò sponsalibus nullum vinculum supererat. Hæc ille.

Sed quantum ad primam probationem; de condonatione adulterii per copulam subsistentem, habemus expressa jura, præter illud, supra assignatum (quod Sanchez lib. 10. disp. 14. n. 6. rejicit, tamquam non probans intentum) putâ, leg. *Crimen*, 11. C. Ad L. Jul. de Adult. ibi: *Crimen adulterii maritum, retentâ in Matrimonio uxore, inferre non possit nemi.*

nemini dubium est. Et lex: *Quæstum*, 40 §. Item queritur, ff. Ad leg. Jul. de Adult. ibi: *Respondi, eum, qui post crimen adulterii intentatum eandem uxorem reduxerit, destitisse videri, & idè ex eadem lege posse ei jus accisandi non superesse.*

At verò de condonatione fornicationis, aut alterius defectùs, per copulam sponsi subsecutam, nullum tale jus reperitur; hinc à paritate rationis solum licet argumentari, quod tamen argumentum in positivis non semper valet; sed tunc, quando irrationabile foret in uno casu sic esse dispositum, & non in alio, in quo militat eadem ratio.

Sed nunquid impræsentiarum res ita se habet? Ratio quare lex id constituerit in causa divortii est, secundum Sanchez libro decimo, disputatione decimà quartà, numero sexto, tum; quia copula illa est actus amicitiz, & omninò spontanea; non enim innocens conjux, certus de adulterio, tenetur reddere debitum adultero quantumcumque occulto. Tum etiam; quia cum ratio divortii celebrandi ob adulterium, sit divisio carnis conjugis adulteri in aliam, cap. *Dixit Dominus*, 32. quæst. 1. Et per copulam, posthabitam cum conjuge, restituitur caro divisa adulteri ad pristinam unionem, atque iterum efficiatur una cum carne innocentis; indè est, ut Matrimonium, separatum ob carnis divisionem, instauretur, carne jam effectà unà per copulam conjugalem; ac subindè scienter & spontè habens eam copulam cum adultero, censetur, abolitâ prioris adulterii injuriâ, pacem perficere. Ita Sanchez.

Hæc posterior ratio, ut liquidò constat, non habet universaliter locum in casu proposito de sponsalibus, cum sponsi per se loquendo nondum sint una caro effecti, sed tantum efficiendi, ut sic loquar; & plures aliæ possint occurrere causæ dissolvendi sponsalia, præter divisionem carnis in non sponsam aut sponsum.

Quòd attinet ad priorem rationem, hæc videtur generaliter obtinere, etiam in nostro casu; cum non minoris amicitiz actus sit, spontanea copula inter sponfos, quam inter conjugatos; si ergo Legislator judicavit, illud signum amicitiz sufficere ad reconciliationem conjugum, & condonationem injuriæ, videtur quòd irrationabiliter fecisset, si non judicasset idem signum amicitiz sufficere ad reconciliationem sponforum, & condonationem injuriæ, aut alterius causæ, propter quam alioquin possent sponsalia dissolvere; ergo quòd constitutum est jure Civili in causa Matrimonii circa hanc quæstionem etiam censerì potest constitutum jure civili in causa sponsalium

circa eandem quæstionem.

Venio ad secundam probationem Sanchez, & Noto; jura illa, ratione quorum antiquitus sponsalia tranfibant in Matrimonium per copulam, non meminisse fornicationis, præcedentis illam copulam; undè hæc non fuit ratio illius constitutionis, quam ibi assignat Sanchez; putà, quia carnaliter cognoscens, omnem culpam & delictum fornicationis remittit; sed idè Ecclesia tunc præsumebat, præcessisse consensum de præsentì, aut certè concomitante illam copulam, ut ea copula licitè fieret, sive ne præsumeret, illam copulam esse peccatum, quòd in præsentì casu non habet locum, cum copula supponatur illicita, tamen per eam sponsus vellet sponsalia ratificare.

Hinc, sicuti in foro conscientiz sponsalia olim non tranfibant in Matrimonium, si reverà sponsi non habebant voluntatem contrahendi de præsentì, sed voluntatem contrariam; ità multò minùs nunc ratificatur sponsalia in foro conscientiz, si sponsus habeat voluntatem non remittendi jus suum, quòd habet ad dissolutionem sponsalium; maximè cum, secundum Sanchium loco supra citato numero vigesimo primo, etiam in casu adulterii, si sit animus non condonandi adulterium per copulam, reverà non erit condonatio in foro conscientiz, quamvis in foro externo, quòd contrarius gestis animus latitat, judicabitur vera condonatio. Quòd ibidem longè & latè probat hic Auctor, & nos probabimus proprio loco.

Sufficiat hic, vel Sanchium sibi ipsi contrarium esse, vel libro primo disputatione 66. numero tertio, intelligi debere de foro externo tantum, quòd innititur præsumptioni. Undè quòd ait ibi; *Ea remissio non ex voluntate sua, sed ex jure ipso proficiscitur*, consequenter accipiendum erit & intelligendum de foro externo, quòd non judicat de occultis. Et hæc quidem de sponsalibus, quæ à principio erant valida, & permanserunt valida, non obstante defectu, propter quem poterant dissolvi.

Sed quid si invalida erant à principio, aut certè à sponso, defectu cognito, jam dissoluta, nunquid & ipsa per copulam subsequenter ratificantur, aut certè de novo validè contrahuntur? Sanchez supra num. 4. sic ait: Si priora sponsalia ipso jure erant nulla, si sponsus, dum habuit copulam, consensum habuit permanendi in prioribus sponsalibus, sciens esse irrita, nec sponsa priorem consensum revocaverat, manent firma; similiter, si sciebat per illum actum tacitè ratificari, nec contrarium consensum habuit; secus autem, si id ignoravit, vel habuit disensum.

248. Expenditur a probatio Sanchii.

249. Sponsalia olim non tranfibant per copulam in Matrimonium, existente contraria voluntate sponforum.

250. Quid si sponsalia à principio erant nulla? Sententia Sanchii.

Probatur
2. pars.

Probat primam partem; quia cum sponsa decipiens, habilis fuerit ad contrahendum, consensus ex parte sua validus fuit, & is, dum non revocatur, virtute durat, & solum desideratur consensus alterius, qui ratione doli inefficax erat; sed hic modo accedit, & manifestatur signo externo, nempe copulâ, quæ consensus matrimonialis sufficiens indicium reputabatur, c. *Is qui fidem*, 30. de Sponsal. nedom ipsorum sponsalium; sicut fide ducens fœminam, si copulam animo maritali habeat, vel aliter consensiat, priori fœminâ manente in pristino consensu, reddit validum illud Matrimonium, quod irritum erat.

251.
Probatio 2.
partis.

Probat 2. partem; nempe idem dicendum esse, si copulam habeat, sciens per illam ratificari priora sponsalia; quia sponsalia infantium, quæ nulla sunt, convalescunt per simultaneam cohabitationem aut copulam, scientiâ ratificationis hujus, postea habitam.

Probatur 3.
pars.

Probat ultimam partem; quia ad ratificationem exigitur nullitatis actûs scientia, & ejus ratificationis per sequentem actum. Si autem habuit dissensum, constat nullo modo ratificari; quia cum prior consensus fuerit nullus, est necessarius novus, qui hic desideratur. Idem dicendum est, si quis virgini existimatæ, sub expressa conditione promitteret Matrimonium, *Si es virgo*; si enim virgo non sit, cum promissio, defectu conditionis sit nulla, judicandum est, si postea eam agnoscat, ac de sponsalibus nullis, quamvis copula habeatur, defectu virginitatis jam cognito. Hactenus Sanchez.

252.
Obiectio Di-
casti. contra
probationem
3. partis.

Sed contra probationem 1. partis, objicit Dicastillo disp. 1. n. 632. ex nullo textu constare, quod ipsa copula sit signum expressivum consensus Matrimonialis; sed tantum, quod Ecclesia præsumat, antecessisse consensum, requisitum ad contractum; alioquin non fuisset contractus, nisi post copulam habitam; ac proinde copula illa non fuisset licita, nec potuisset ab Ecclesia præsumi licita, nisi Ecclesia præsumeret præcessisse consensum & contractum Matrimonii.

Responsio.

Respondetur: ut præsumatur copula licita, videtur sufficere, ut consensus de præsentibus concomitetur ipsam copulam, & per eam conjuges velint illum consensum exterius significare; hoc autem fieri posse, nemo dubitat, qui admittit, conjuges posse instituire signa vocalia, sibi mutuo tantum significantia consensum internum de præsentibus. Si autem conjuges id possint, quid ni etiam, dicer aliquis, Ecclesia possit instituire copulam, tamquam hujusmodi signum? Fecisse porrò, quod potuit facere, videtur significari in illo cap. à Sancto allegato, & aliis similibus, in quibus nulla fit mentio alterius signi externi, ex-

pressivi consensûs interni de præsentibus. Sed de hoc iterum redibit sermo Sect. sequenti, ubi latius.

Contra probationem 2. partis sic arguit. Dicat. supra num. 635. Illa cohabitatio infantium post legitimam ætatem, ex decreto Ecclesiæ habet, quod sit signum per se veritatis, aut ratificati consensûs. Unde merito ipse Sanchez non solum requirit cohabitationem, sed etiam scientiam, quod per talem cohabitationem ratificetur voluntas, ita ut illa cohabitatio sciatur esse signum sufficiens ratificationis, ne copula illa sit peccaminosa, quæ alioquin foret licita; copula autem inter sponfos, nequit esse licita, quantumcumque significet consensum sponsalium.

Nec adeo malè; quippe Sanchez nulum affert jus, nec afferre potest, ut supra diximus, in quo acceptatur copula inter sponfos pro signo, exprimente consensum sponsalium, benè consensum matrimonialelem; & ratio diversitatis patet ex dictis; idè quippe acceptatur pro signo exprimente consensum Matrimonialelem, vel præcedentem, vel concomitantem, ne copula illa sit peccaminosa, quæ alioquin foret licita; copula autem inter sponfos, nequit esse licita, quantumcumque significet consensum sponsalium.

Et sanè omnibus certum esse debet, copulam, per se loquendo, nullatenus esse signum consensûs sponsalium, ut nec consensum Matrimonialelem; quod autem sit signum consensûs sponsalium, quando habetur ab illis, qui invalidè contraxerunt sponsalia, undè constat? Est quidem signum amicitiae, & idè signum remissionis injuriæ, & juris, quod sponfos fortè habet ad rescindenda sponsalia; sed nunquid idè signum consensûs sponsalium? Indubiè plus est, de novo contrahere sponsalia, quam remittere jus, quod aliquis habet ad dissolvenda sponsalia, antea validè contracta.

Dices; quando Matrimonium à principio fuit nullum, defectu consensûs alterius partis, sufficit ad ratificandum seu validandum, ut sic loquar, istud Matrimonium, ut ille, cujus consensus defuit, cognoscat carnaliter alteram partem, quæ validè consenserat; ergo similiter hic.

Respondeo negando Consequentiam, Rationem disparitatis do; quia copula est actus matrimonialis, adeoque per eam factus significatur novus consensus matrimonialis; at verò copula non est actus sponsalium, ut sic dicam, cum non liceat sponsis, & idè per eam non videtur satis significari consensus sponsalium; sed per co-

cohabitationem, per subarrationem, aut alia signa mutui amoris, quæ solent licite à sponsis sibi mutuo præstari. Hinc si post scientiam invaliditatis sponsalium, sponsi sibi mutuo illa signa exhibeant, censentur de novo contrahere sponsalia; at verò copula carnalis nullibi à jure pro signo sponsalicio agnoscitur, cum sit actus illicitus, sed bene pro signo matrimoniali, ut quod aliàs illicitum esset, fiat licitum, ut supra diximus.

Maneat ergo; quòd, sicut prima sponsalia ordinariè non contrahuntur per copulam; ita semel soluta, aut à principio invalida, nequaquam per eam reviviscant, estò sponsi interius consentiant, nisi alio actu externo illum consensum exprimant. Arque ut reviviscerent aliquando, juxta Sanchium supra; non tamen, (ut bene ibi notavit hic Auctor) si sponsi ignorent priora sponsalia esse nulla, vel per eum actum ratificari, vel habuerint positivum dissentium. Ultimum patet ex alibi dictis de promissione externa, absque animo promittendi, aut se obligandi. Vide Conclus. 5. præc. Sect.

Primum & 2. probatur: quia ubi est illa ignorantia vel error, nullus consensus reperiri potest; nihil enim volitum, quin præcognitum. Hinc Ulpianus lib. 2. de omnibus Tribunalibus, & refertur leg. 15. de Jurisd. Si per errorem alius pro alio Prætor fuerit aditus, nihil valebit, quod actum est: nec enim ferendus est, qui dicat, consensisse eos in Præsidem; cum ut Julianus scribit, non consentiant, qui errant; quid enim tam contrarium consensui est, quàm error, qui imperitiam detegit?

Sanè ut Professio invalida firmetur per actus, tacitam Professionem inducentes, exigitur, ut profitens nòrit priorem Professionem fuisse nullam, & velit iis actibus eam ratificare, ac si denuò profiteretur. Consimiliter, si quis invalidè Religionem vovent, & postmodum ex ignorantia ratificet, non manet obligatus; sed oportet, ut velit ratificare, habità notitià nullitatis prioris voti.

Item; si quis dubio motus, an votum à se emissum fuerit validum, & ob id denuò vovent, non tenebitur ad votum, ubi sciverit prius votum fuisse nullum, nisi constet, voluisse se obligare, prius votum irritum fuisset, quia ea ratificatio fuit ex errore; nec censendum est habere absolutum votendi animum, sed ex suppositione falsa valoris prioris voti. Ergo similiter ad ratificandum priora sponsalia invalida, erit necessaria scientia nullitatis illorum, & animus ea ratificandi.

Restat ultima difficultas hujus Sectionis; videlicet, an ille, qui resilit à sponsalibus, justè, sive injustè, teneatur alteri parti solvere expensas, ratione illius contractus factas, & reficere damna? Respondeo:

CONCLUSIO XIV.

Qui justè resilit à sponsalibus, non tenetur solvere expensas, & reficere damna alterius partis; sed cùs, qui injustè.

Hæc Conclusio finem imponet præsentis Sectioni; ut autem ejus veritas omnibus palàm fiat: Suppono ante probationem; haud rarè contingere, ut post celebrata sponsalia, partes faciant aliquas expensas in ordine ad futurum Matrimonium, putà, ad præparandam consuetam solemnitate & pompam, ad impetrandam dispensationem, quando opus est pro aliquo impedimento intercedente, & similia. Fieri quoque posset, ut nisi ad effectum perducatur Matrimonium promissum, aliquid aliud damnum sequatur alteri parti, sive in fama, sive in aliis bonis externis. Hoc supposito.

Probatur prima pars Conclusionis; quia hinc non tenetur ratione rei acceptæ, nec injustæ acceptionis, nec ratione contractus. Non ratione rei acceptæ; quia nullam rem alterius apud se retinet; nec ratione injustæ acceptionis; quia pars resiliens utitur jure suo; ergo alteri parti nullam facit injuriam, juxta Reg. juris 55. ff. de Reg. Juris: Nullus videtur dolo agere, qui jure suo utitur. Ergo non tenebitur expensas refundere, aut damna refarcire, quasi dolo fecerit, id est, ex injusta acceptione.

Neque etiam tenetur ratione contractus; quia nuppiam cautum est in jure, resilientem justè à sponsalibus, teneri expensas refundere, aut damna refarcire. Quin potius ex natura hujus contractus oppositum deducitur; hæc quippe natura talis est, ut possit alterutra pars ex justa causa, occurrente in altera parte, resiliere; & ut possit se transferre ad perfectiorem statum: quare si interim alia pars fecerit expensas, aut aliis damnis se exposuerit, sibi imputet; præsertim cum sit æqualis utriusque partis conditio: nam utraque pars poterat ex justa causa, vel studio perfectioris status, resiliere absque onere reficiendi expensas & damna.

Ex quo facilè respondetur ad fundamentum oppositæ sententiæ, quod desumitur ex leg. Si pecuniam, 5. ff. de Conditione causà datà, ubi dicit textus, dantem pecunias alicui, ut iret Capuam, altero nondum profecto, posse pœnitere & resiliere: Si pecuniam, inquit, idèò acceperis, ut Capuam eas, causà datà.

258.

Sapè post sponsalia sponsi aliquas expensas faciunt.

259.

Justè resiliens non tenetur eas reficere.

260.

Fundamentum oppositæ sententiæ, desumptum ex l. 5 ff. de Conditione.

256. Sponsalia non reviviscunt per copulam.

saltem exi- fientia ignorantis involuntariè. L. x. ff. de Jurisd.

257. Ad resp. casibus Professorem requiritur scientia nullitatis.